

Talesprog – skriftsprog – taleprocessering

Disposition

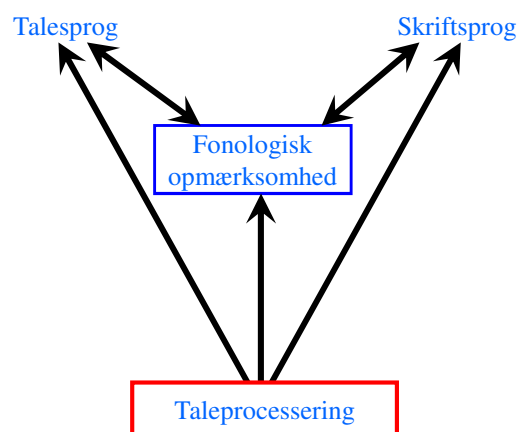
- Introduktion til min undersøgelse, 2003
- Undersøgelsen og resultater – fokus på udvalgte dele
- Praxis – eksempler
- Talepædagogen og læsepædagogen som vigtige samarbejdspartnere

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

1

Forholdet mellem talesprog og skriftsprog

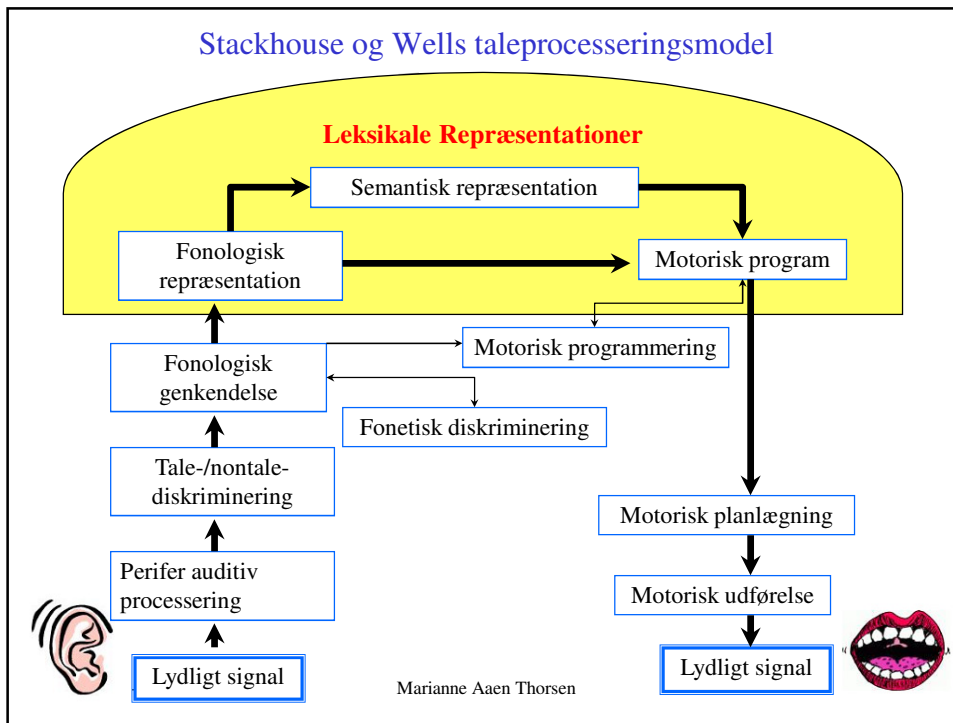

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

2

Stackhouse og Wells taleprocesseringsmodel

Hvorfor interessere sig for udvikling af distinkte fonologiske repræsentationer?

Distinkthed

Distinkte mentale fonologiske repræsentationer

Leksikale repræsentationer er lagret med så mange distinktive træk som muligt

Udtaledistinkthed

Den store danske udtaleordbog:

”Distinkthedsformen er den tydeligste udtale af ordet.”

Hvordan vurderes udtaledistinkthed

- alle stavelser med
- ingen fonologiske forenklingsprocesser
- vokal i trykssvag stavelse ændres ikke til ”ø-lyd” eller udelades

Faktorer der nedsætter udtaledistinktheden i naturlig tale

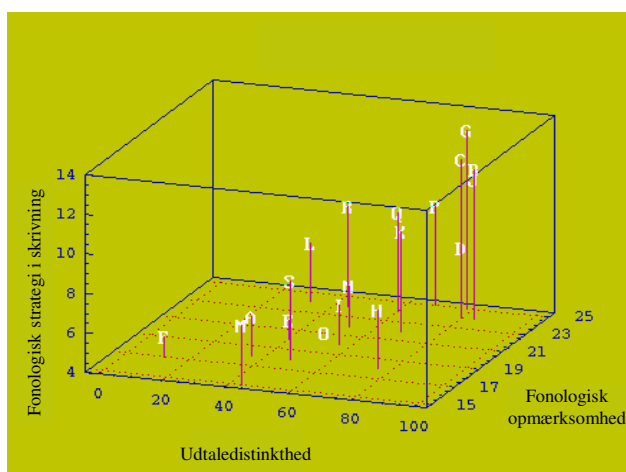
- hyppighed - han er ude *at* fiske
- ordstruktur - trykssvage stavelser ændres/reduceres – *paraply*
- redundans - han *kører* i sin *bil/pil*

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

5

Udtaledistinkthed – fonologisk opmærksomhed – fonologisk strategi

20-01-2009

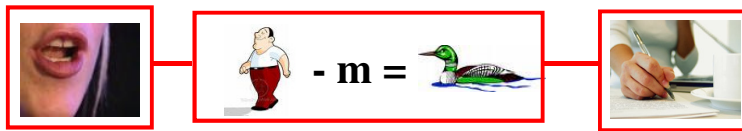
Marianne Aaen Thorsen

6

Sammenhæng mellem udtalestinkthed, fonologisk opmærksomhed og en fonologisk strategi

Delkonklusion:

Graden af elevernes udtalestinkthed hænger sammen med graden af deres fonologiske opmærksomhed og deres anvendelse af den til en fonologisk strategi

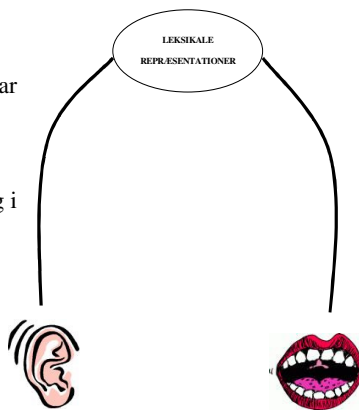
20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

7

Konklusioner

Selv om alle elever har dysleksi, har de vanskeligheder forskellige steder i taleprocesseringen og i forskellig grad.

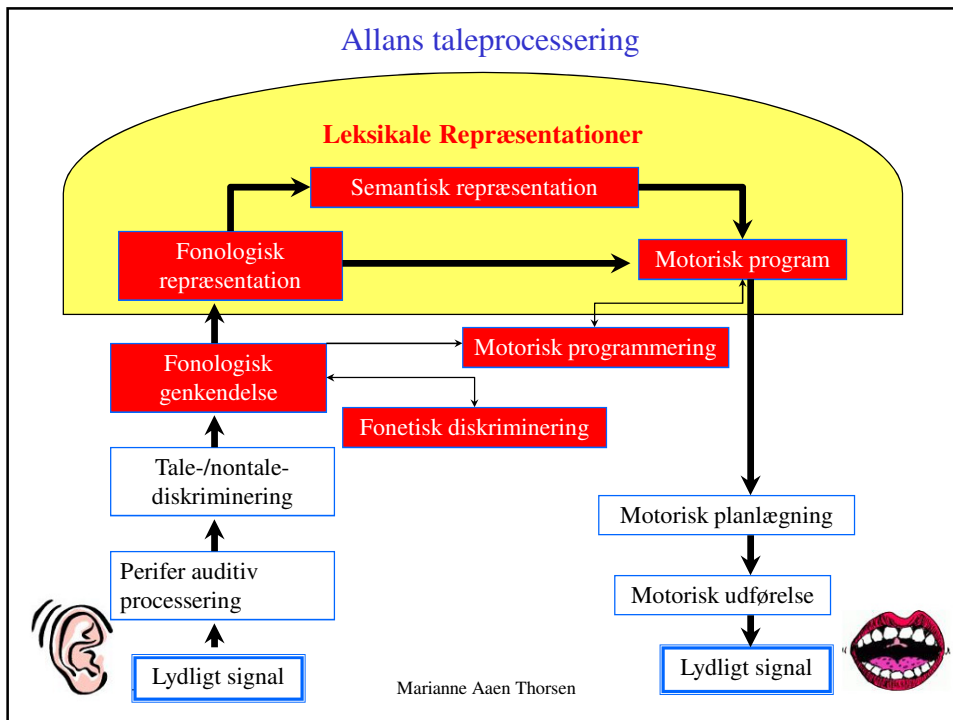
Det får konsekvenser for læseudviklingen, når kæden hopper af tidligt i taleprocesseringen!

Hypotesen bekræftes:
Jo flere vanskeligheder i taleprocesseringen, jo flere vanskeligheder med at anvende fonologisk opmærksomhed i skrivning af ord.

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

8

Test af Annas taleprocessering

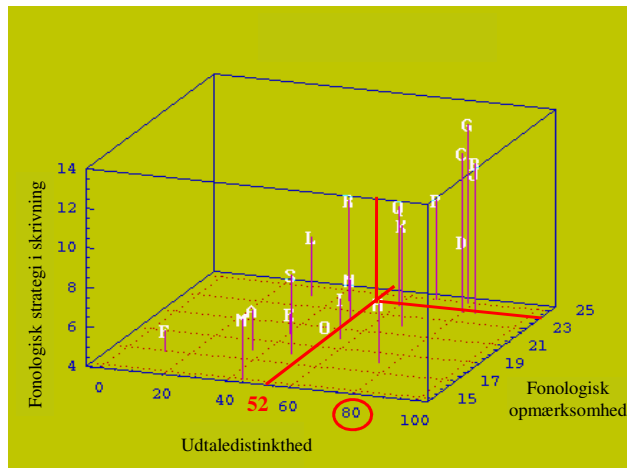
		Sætningsspændvidde	Input 2.1, lyttediskriminere sproglid (nonord)	Input 4.2, BKS i støj	Input 5.1, tælle stavelser	Input 5.2, benævne 2. Stavelse	Input 5.3, korrekte fonologiske repræsentationer	Input 6, rimest i rigtige ord	Output 1, Laura L, hastighed	Output 1, Laura L, benævnelse	Output 3, hjælp et barn i børnehaven, korrekthed	Output 3, hjælp et barn i børnehaven, distinkthed	Output 4, artikulation af nonord
Elev	A	I2.1	I4.2	I5.1	I5.2	I5.3	I6	O1.h	O1.b	O3.k	O3.d	O4	
F	9	66	80	100	70	70	94	86	74	52	12	8	
L	7	72	82	90	50	75	62	70	70	40	32	4	
B	10	88	93	100	90	95	90	90	72	80	80	12	
J	11	94	90	90	80	100	100	76	90	84	84	14	
Allan	7	66	70	70	30	95	47	TB-4	TB-4	60	28	9	
Anna		78	79	80	80	80	84	82	80	80	52	10	

Testbatteriet:
fin verbal arbejdshukommelse
lidt lav fonemgenkaldelse (9)
lav spoonerisme (7)

Kæden hopper af tidligt!

20-01-2009
Marianne Aaen Thorsen
10

Udtaledistinkthed – fonologisk opmærksomhed – fonologisk strategi – Anna

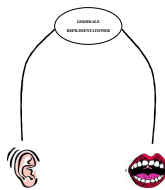

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

11

Tale-læsepædagogisk indsats for Anna

Vanskeligheder

Auditiv diskrimination
 Stavelser, ords ydre skelet
 Genkende distinkt/korrekt udtalte ord
 Udtaledistinkthed
 Nonordsrepetition

Pædagogisk indsats

- kursus i artikulation af fonemer, knytte flere sanser sammen: auditiv, visuel, kinæstetisk, taktil. Hertil knyttes grafemerne samt deres standardudtaler
- genkende korrekt og distinkt udtalte ord
- sortere talte ord efter deres grad af udtaledistinkthed
- rette mangelfuldt udtalte ord
- udtale ord maksimalt distinkt, visuel støtte (grafisk)
- segmentere de øvede ord i stavelser og fonemer samt knytte relevante grafemer til
- sortere øvede ord efter forskellige kategorier, fx samme første/sidste/midterste stavelse, forlyd/udlyd/indlyd samt sætte grafemer til
- mobilisere ord med en bestemt første stavelse/forlyd osv. Knyt artikulatorisk viden og flere sanser til.
- samt naturligvis også arbejde med andre sider af sprog og læsning som fx morfemer, syntax, metakognition osv.

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

12

Hvorfor er det vigtigt, at talepædagogen undersøger elevens taleprocessering?

- Selv om eleven kan udtale de fleste fonemer og også føre en samtale uden tydeligt hørbare tegn på vanskeligheder, kan han/hun stadig have vanskeligheder med sin taleprocessering, som er *det underliggende system* for både talesprogs- og skriftsprogsudviklingen
- Hvor kæden hopper af
- Styrker og svagheder
- Zonen for nærmeste udvikling
- Forudsætninger for både at udvikle, men også at anvende fonologisk opmærksomhed

Dvs. læsepædagogen kan få mere præcis viden om,
hvordan undervisningen bør tilrettelægges

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

13

Talepædagogen og læsepædagogen som vigtige samarbejdspartnere

Læsepædagogen

Undersøger elevens skriftsproglige færdigheder og strategier.

Talepædagogen

Undersøger elevens taleprocessering for at kunne identificere de underliggende færdigheder, som bidrager til skriftsprogsudviklingen.

Talepædagogen og læsepædagogen

Elevens skriftsproglige færdigheder og strategier – herunder fonologisk opmærksomhed - skal fortolkes inden for den taleprocesseringsbaserede ramme.

Pædagogisk indsats

Talepædagogisk indsats for at styrke taleprocesseringsfærdigheder.

Læsepædagogisk indsats med udgangspunkt i styrkerne i elevens taleprocessering.

20-01-2009

Marianne Aaen Thorsen

14